

16de vergadering

Dinsdag 24 oktober 1995

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter: Deetman

Tegenwoordig zijn 130 leden, te weten:

Adelmund, Aiking-van Wageningen, Apostolou, Van Ardenne-van der Hoeven, Assen, Augusteijn-Esser, Bakker, Beinema, Van den Berg, Biesheuvel, Bijleveld-Schouten, Blaauw, Blauw, Van Blerck-Woerdman, Bolkestein, Boogaard, Van den Bos, Van Boxtel, Bremmer, Bukman, Cherribi, De Cloe, Cornielje, Crone, Dankers, Deetman, Van Dijke, Dittrich, Van den Doel, Doelman-Pel, Duivesteijn, Van Erp, Esselink, Essers, Fermina, Gabor, Van Gelder, Van Gijzel, Van Heemskerck Pillis-Duvekot, Van Heemst, Heerma, Van der Heijden, Hendriks, Hessing, Hoekema, Van der Hoeven, Hofstra, Van Hoof, Hoogervorst, De Hoop Scheffer, Houda, Huys, Janmaat, Jeekel, De Jong, Jorritsma-van Oosten, Kalsbeek-Jasperse, H.G.J. Kamp, M.M.H. Kamp, Keur, Klein Molekamp, Koekkoek, De Koning, Korthals, Lambrechts, Lansink, Leers, Liemburg, Lilipaly, Van der Linden, Marijnissen, Mateman, Van Middelkoop, Mulder-van Dam, Van Nieuwenhoven, Nijpels-Hezemans, Noorman-den Uyl, Oedayraj Singh Varma, Van Oven, Van der Ploeg, Poppe, Rehwinkel, Reitsma, Remkes, Van Rey, Van 't Riet, Rijpstra, Roethof, Van Rooy, Rosenmüller, Rouvoet, Scheltema-de Nie, Schimmel, Schutte, Schuurman, Sipkes, Smits, Soutendijk-van Appeldoorn, Stellingwerf, Van der Stoel, Swildens-Rozendaal, Terpstra, Van Traa, Valk, Ter Veer, Verbugt, Verhagen, Verkerk, Versnel-Schmitz, Vliegthart, Van der Vlies, Van Vliet, M.B. Vos, O.P.G. Vos, Voûte-Droste, Vreeman, B.M. de Vries, J.M. de Vries, Wallage, Van Walsem, Van

Waning, Weisglas, Van Wingerden, Wolffensperger, Woltjer, Ybema, Van Zijl, Zijlstra, Zonneveld en Van Zuijlen,

en de heren Dijkstal, vice-minister-president, minister van Binnenlandse Zaken, Voorhoeve, minister van Defensie, minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, en mevrouw Van Dok-van Weele, staatssecretaris van Economische Zaken.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Giskes, Leerkes en Verspaget, wegens bezigheden elders;

M.M. van der Burg, Middel, Oudkerk en Witteveen-Hevinga, wegens verblijf buitenslands;

Van de Camp, Boers-Wijnberg, V.A.M. van der Burg, Passtoors en Dijkssma, wegens verblijf buitenslands, de gehele week;

Te Veldhuis, Dijkssman, Sterk en H. Vos, wegens ziekte;

Terpstra, wegens ziekte, de gehele week.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de

Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel voor, toestemming te verlenen tot het houden van wetgevings- c.q. nota-overleg met stenografisch verslag op:

maandag 20 november:
- van 15.15 uur tot 23.00 uur van de vaste commissie voor Financiën, over diverse financiële voorstellen en belastingvoorstellen voor 1996;

maandag 27 november:
- van 11.15 uur tot 23.00 uur van de vaste commissie voor Financiën, over diverse financiële voorstellen en belastingvoorstellen voor 1996;

maandag 27 november:
- van 11.15 uur tot 19.00 uur van de vaste commissies voor Binnenlandse Zaken en voor Justitie, over beleidsvoornemens politie 1996 (24420) en de begrotingsonderdelen 24400-VI en VII;

maandag 11 december:
- van 11.15 uur tot 18.30 uur:
1. van de vaste commissie voor Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, over het kabinetsstandpunt mestbeleid en ammoniakbeleid (24445);
2. van de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat, over het kabinetsstandpunt verzelfstandiging NS (18986).

Ik stel voor, aanstaande dinsdag 31 oktober te stemmen over de moties, voorgesteld tijdens het nota-overleg van 9 oktober jl. over de nota Beleidsinitiatieven ter verhoging van de kennisintensiteit van de Neder-

Voorzitter

landse economie (24229), te weten:
- de motie-Van der Hoeven over een royalty-systeem voor het midden- en kleinbedrijf (24229, nr. 2);
- de motie-Van der Hoeven over het betrekken van PBO en brancheorganisaties bij het technologiebeleid (24229, nr. 3);
- de motie-Van der Hoeven over samenwerking tussen bestaande instituten en bedrijven bij top-onderzoek (24229, nr. 4);
- de motie-Van Walsem/Voûte-Droste over een small business-regeling voor Nederland (24229, nr. 5).

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Van Walsem.

De heer **Van Walsem** (D66): Voorzitter! Ik wil aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een brief vragen over de Regeling besluit werkloosheid onderwijs- en onderzoek-medewerkers. Deze regeling heeft hij gewijzigd per 1 januari 1996, hetgeen mijns inziens inhoudt dat wachtgelders die een bedrijfje zijn gestart, per 1 januari worden doorverwezen naar de bijstand, en wachtgelders die nog geen onderneming zijn begonnen, er nooit meer aan zullen beginnen. Volgens mij staat dit haaks op het kabinetsbeleid en is het buitengewoon contraproductief en onrechtvaardig. Ik verzoek de minister hierover binnen een week tekst en uitleg te geven.

De heer **Cornielje** (VVD): Voorzitter! Zouden wij deze problematiek niet kunnen betrekken bij het begrotingsonderzoek dat deze week plaatsvindt?

De heer **Van Walsem** (D66): Het gaat om een maatregel die de minister zich heeft voorgenomen en die per 1 januari 1996 ingaat. Dus het begrotingsonderzoek biedt daarvoor te weinig soelaas. En ik heb haast; zij hebben haast.

De heer **Cornielje** (VVD): Voorzitter! Dit onderwerp is speciaal geagendeerd voor het begrotingsonderzoek. Naar mijn mening kunnen wij het beste eerst de minister deze week bevragen en daarna eventueel nog nadere informatie vragen.

De **voorzitter**: Wanneer vindt het begrotingsonderzoek deze week plaats?

De heer **Cornielje** (VVD): Morgen.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar de minister. Dit kan ertoe leiden dat de gevraagde brief hier vóór het begrotingsonderzoek is, dan wel dat er, als de vraag morgen wordt gesteld, een terdege en grondig voorbereid antwoord komt, waardoor iedereen wellicht tevreden is.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Ybema.

De heer **Ybema** (D66): Voorzitter! De vaste commissie voor Financiën heeft, met het oog op de behandeling van 29 fiscale wetsvoorstellen, een zorgvuldige planning gemaakt voor de komende weken. Die planning is, voor zover zij raakt aan de plenaire behandeling, aan de griffie doorgegeven. Zij dreigt nu te worden doorkruist door de agendering van het onderwerp "inflatiecorrectie accijnzen". Dit onderwerp is nog niet helemaal door de commissie afgehandeld. Het komt woensdag nog in de procedurevergadering aan de orde. De commissie meent dat het volgende week plenair kan worden behandeld. Daarom verzoek ik u namens de commissie dit onderwerp nu van de plenaire agenda af te voeren.

De **voorzitter**: Ik heb hier ernstige bezwaren tegen, omdat de nota naar aanleiding van het verslag is binnengekomen, in de commissie niet de orde van de plenaire vergadering wordt uitgemaakt en informatie die mij een paar weken geleden uit de commissie heeft bereikt, erop duidde dat het deze week kon worden behandeld. Ik moet erop wijzen, dat in de komende weken veel wetsvoorstellen moeten worden behandeld, niet alleen van de vaste commissie voor Financiën, maar ook van de andere commissies, die toch voor 1 december binnen moeten zijn. Vorige week hebben wij al een avond niet vergaderd. Ik meen dat op dit punt een versnelling hoger moet worden geschakeld.

Ik stel de Kamer voor, het punt voorlopig te handhaven. Ik weet niet

wat verder bij de regeling wordt voorgesteld; het kan zijn dat misschien iets verschoven kan worden naar donderdag, maar wij zullen toch echt het tempo erin moeten brengen. Nogmaals, er zijn ook nog andere wetsvoorstellen dan die van de vaste commissie voor Financiën. Daar komt bij dat ik een paar weken geleden informatie heb gekregen van de griffier van de vaste commissie voor Financiën die erop duidde, dat het onderwerp deze week kon worden behandeld.

De heer **Ybema** (D66): Voorzitter! Ik geef een korte reactie als voorzitter van die commissie.

De commissie stelt alles in het werk om te proberen de behandeling van de wetsvoorstellen zo goed mogelijk en zo snel mogelijk te laten verlopen. Zij heeft echter ook te maken met de behartiging van de belangen van de fracties die dit allemaal moeten voorbereiden. Daarom hebben wij gekozen voor een evenwichtige spreiding over de periode waarbij wij de deadline van 1 december toch kunnen halen.

De **voorzitter**: Ik moet u echt onderbreken. De commissies bepalen niet de orde in deze vergadering. Er zijn ook nog andere commissies. Ook met hun belangen moet rekening worden gehouden.

De heer **Ybema** (D66): Dat laat ik uiteraard graag aan u.

De **voorzitter**: Precies!

De heer **Ybema** (D66): Toch wil ik de opvattingen van de vaste commissie voor Financiën met enige klem aan de Kamer voorleggen. Die monden uit in ons voorstel om het onderwerp "inflatiecorrectie accijnzen" nu van de agenda af te voeren en volgende week plenair te behandelen.

De **voorzitter**: Ik stel voor, te blijven bij het voorstel waartoe vorige week is besloten en het punt, afhankelijk van de regeling van deze week, op de agenda te laten. Het is in het belang van alle commissies en van een goede planning in de komende weken dat wij ons aan de orde houden. Vorige week hebben wij ook al problemen gehad. Het spijt mij, maar dit is geen zaak van de commissies. Ik denk dat het allemaal op een nette manier lukt tot 1 december, maar dat betekent niet dat

Voorzitter

er nog eens tussendoor in de agenda gestreept kan worden.

Kunt u met mijn voorstel instemmen?

De heer **Reitsma** (CDA): Voorzitter! De fractie van het CDA heeft hier bezwaar tegen. In de vaste commissie moet nog worden besproken of het wetsvoorstel klaar is voor plenaire behandeling. Mijn fractie is van mening dat het thans niet klaar is voor plenaire behandeling en verzoekt u dringend om het nu toch van de agenda te schrappen.

De **voorzitter**: Dan wacht ik uiteraard het besluit van de commissie van deze week af. Mij is iets anders gerapporteerd, namelijk dat het wel gereed zou zijn voor behandeling. Als het niet gereed is voor behandeling, wordt nog een schriftelijke ronde gehouden. Ik wacht dat af, maar ik stel voor om dit punt in afwachting van dit besluit te handhaven.

Ik voorspel u, dat er tal van onderwerpen in de komende weken zullen dienen waarbij het verlangen opkomt die zaken niet te behandelen of later te behandelen. Het slot van het liedje zou zijn dat wij niet rond 1 december met de vereiste wetsvoorstellen klaar zijn. Dit is een algemeen bekend punt. Ik vermoed dat de orde der dingen nu zo kan zijn, dat wij een redelijk schema hebben zonder al te zeer na 23.00 uur door te hoeven gaan. Daar komt nog bij dat dit besluit is gebaseerd op informatie die ik een paar weken geleden zelf van de vaste commissie voor Financiën heb gekregen.

Ik stel voor, voorlopig te blijven bij het voorstel zoals het is gedaan. Besluit de commissie dat de zaak niet gereed is voor plenaire behandeling, dan ga ik ervan uit dat er een schriftelijke ronde komt, maar dan is het onderwerp ook volgende week nog niet aan de orde. De commissie zal dan wel merken wanneer het wordt geagendeerd. Mochten deze week andere punten aan de orde komen, dan zal ik uiteraard met de wens rekening houden en proberen te schuiven, maar dat kan ik nu niet voorzien omdat de regeling nog niet ten einde is en ik ook niet weet hoe het op een aantal punten deze dag zal lopen.

Aldus wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Rosenmøller.

De heer **Rosenmøller** (GroenLinks): Voorzitter! Begin vorige week heeft het najaarsoverleg plaatsgevonden tussen het kabinet en de werkgevers- en werknemersorganisaties. Wij hebben in de loop van vorige week een verslag van de minister van Sociale Zaken van dat najaarsoverleg ontvangen.

Een belangrijk onderdeel van het gesprek tussen het kabinet en de werkgevers en werknemers moet de discussie over de Ziektewet zijn geweest. Er lag immers een voorstel van werkgevers en werknemers om de uitvoering van de plannen met de Ziektewet een halfjaar uit te stellen. Uit het verslag wordt mij onvoldoende duidelijk, wat de positie van het kabinet in dezen is geweest. Ik heb ook nog andere vragen. Via u verzoek ik de Kamer om het verslag van het najaarsoverleg te agenderen voor plenair overleg deze week. Ik houd er sterk rekening mee dat ik op het punt van de Ziektewet ± een onderwerp dat terecht veel kritiek heeft gekregen ± de Kamer een motie zal voorleggen. Daarom geef ik in overweging dat er misschien nog deze week gestemd moet worden over een motie om de invoering van de Ziektewet uit te stellen. Dit heeft ook te maken met de procedure die in de commissie is afgesproken, maar dat terzijde.

De heer **Van Zijl** (PvdA): Voorzitter! Het idee om het najaarsoverleg in deze Kamer plenair te bespreken lijkt mij goed. Als daarvoor tijd gereserveerd kan worden, heeft dat dus onze instemming. Van de gedachte om deze week ook te stemmen, ontgaat mij eerlijk gezegd de ratio. Als het nodig mocht zijn, kan daarover in de commissie worden gesproken, maar de stemming zouden wij graag volgende week laten plaatsvinden.

Mevrouw **Bijleveld-Schouten** (CDA): Voorzitter! Ik ondersteun het verzoek van de heer Rosenmøller om over het najaarsoverleg te praten. Ik wijs er wel op dat de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid de verdere procedure rond de Ziektewet zou moeten bepalen.

De heer **Van Hoof** (VVD): Voorzitter! De VVD-fractie heeft er geen bezwaar tegen om het verslag plenair te

bespreken. Er zou wel een bezwaar zijn als daar per se een stemming aan verbonden zou zijn, zeker in verband met de Ziektewet. Ten eerste zouden wij daarover in de vaste commissie moeten praten en ten tweede meen ik dat het deze week in te dienen verslag een heel goede gelegenheid biedt om eventuele vragen aan het kabinet te stellen.

Mevrouw **Schimmel** (D66): Voorzitter! Ook mijn fractie heeft geen bezwaar tegen het verzoek van de heer Rosenmøller. Maar wij hebben afspraken gemaakt over de procedure voor de indiening van het verslag inzake de Ziektewet, dus ik vraag mij af of het verzoek niet beter daarbij betrokken kan worden. Ik zie ook niet goed in waarom er deze week gestemd zou moeten worden.

De heer **Rosenmøller** (GroenLinks): Voorzitter! Ik ben blij dat de collega's ermee instemmen dat het zin heeft om te debatteren over het najaarsoverleg en waarschijnlijk meer specifiek over de ziektewetplannen in dat overleg, gezien ook het verzoek van de sociale partners.

Ik ben voornemens om, afhankelijk van het verloop van het debat, een motie in te dienen die gericht is op uitstel van de plannen met de Ziektewet. Dat laat zich slecht combineren met de afspraak die in de vaste commissie is gemaakt, namelijk om donderdag een verslag in te dienen. Daaronder verzoek ik de Kamer om rekening te houden met stemming over zo'n motie. Dat zou parallel lopen met datgene wat in de commissie aan de orde is gesteld. Het zou weinig zin hebben om dergelijke pleidooien in een verslag op te nemen. Ik vind het dus alleszins gerechtvaardigd om de Kamer te verzoeken om het althans niet voor onmogelijk te houden dat er, afhankelijk van het verloop van het debat, nog deze week over een dergelijke motie wordt gestemd.

De heer **Van Zijl** (PvdA): Voorzitter! De heer Rosenmøller vraagt nu of wij de komende dagen willen bezien of er zal worden gestemd. Dat lijkt mij een enigszins oneigenlijk gebruik van het plenaire debat voor wat in feite een procedureel verzoek is. Ik ben er dus niet erg voor.

De **voorzitter**: Ik vat als volgt samen. Naar ik heb begrepen, moeten de onderscheiden woord-

Voorzitter

voeders donderdag hun inbreng voor het verslag gereed hebben en inleveren. Daarin kan men allerlei pleidooien houden voor versnelling of vertraging, voor plussen of voor minnen; daar treed ik nu niet in. Afhankelijk van het antwoord kan bezien worden of de zaak behandeld dient te worden. Dat is een ordelijke gang van zaken. Het is gebruikelijk dat in het verslag alle vragen kunnen worden gesteld om opheldering te verkrijgen over de positie van het kabinet met betrekking tot het punt dat in het kader van dat wetsvoorstel aan de orde is. In die zin is het ongebruikelijk om enkele dagen voordat de inbreng gereed is, om een brief te vragen.

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks): Ik vraag niet om een brief.

De **voorzitter**: U vraagt in ieder geval om een debat. Een debat gaat ergens over en dat betekent dat er een standpunt moet worden ingenomen over het al dan niet uitstellen van het invoeren van de wet. Mijn eerste opmerking is dus dat uw verzoek in procedureel opzicht hoogst ongebruikelijk is. Er staan u twee wegen open om uitstel te bereiken. De eerste weg is te bevorderen dat er nog een procedurevergadering komt. Het pleidooi dat u hier houdt, kan dan daarin aan de orde komen. De tweede mogelijkheid is van een gans andere orde. Ik wijs op de nieuwe variant in het Reglement van orde, namelijk een hoofdlijnen-debat, dat met spoed kan plaatsvinden. Aan het eind van dat debat blijkt dan of de behandeling wel of niet wordt doorgezet. Dat betekent dat de schriftelijke ronde vervolgens aanzienlijk beperkt kan worden, omdat er toch al punten zijn meegenomen in het hoofdlijnen-debat. Ik denk dat dit de twee mogelijkheden zijn waaruit de Kamer moet kiezen. Omdat wij morgen ook nog een regeling van werkzaamheden hebben, beveel ik aan, dit te bepraten in de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid en beide mogelijkheden onder ogen te zien. Als er een hoofdlijnen-debat moet worden gevoerd, kan dat altijd op enig moment. Het kan ook zijn dat men besluit, bij de voorbereiding een dusdanige procedure te volgen dat de datum van 1 januari a.s. illusoir wordt. Dat is een zaak van de commissie, daar treed ik niet in.

Tegen de achtergrond van de regels die wij hebben, merk ik op dat het toch een unicum is om op dit punt op voorhand zomaar een beslissing te forceren.

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks): Voorzitter! Ik reageer hier heel graag op. Voor de precieze feiten zeg ik dat de commissie twee weken geleden al een procedure heeft afgesproken over de behandeling van het wetsvoorstel over de privatisering van de Ziektewet. Vorige week is het najaarsoverleg gehouden. Daar hebben wij een verslag van gekregen. Ik constateer dat de collega's het op zichzelf zinnig achten ± de een misschien wat meer dan de ander ± dat wij de brief van de minister, zijnde het verslag van het najaarsoverleg, aan de agenda voor de plenaire vergadering van deze week toevoegen om onder andere over dat punt met elkaar van gedachten te wisselen.

De **voorzitter**: Dat is een heel ander punt. U heeft een toespitsing gemaakt, met een bepaalde bedoeling. Over die bedoeling maak ik een opmerking. Het verslag kan altijd worden besproken. Dat kan deze week of volgende week worden besproken. U heeft de zaak echter gekoppeld aan de inbreng donderdag over het al dan niet uitstellen ± daar treed ik niet in ± van de behandeling van het wetsvoorstel over de Ziektewet. Dat is het punt. Als u zegt dat u wilt dat het verslag wordt behandeld, dan kan dat, maar dan is er nog niet een, twee, drie de urgentie om dat deze week of volgende week te doen. Wij kunnen dan kiezen.

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks): Wat dat betreft zou ik een gelukkig mens zijn, als de Kamer besloot, gehoord deze korte discussie, het verslag van het najaarsoverleg deze week aan de agenda toe te voegen. Dan laten wij het moment van stemmen over eventueel in te dienen moties nog maar even hangen.

De **voorzitter**: En met inachtneming van de procedures die wij hebben voor de behandeling van een wetsvoorstel. Wij kunnen die procedures niet via een debat over een verslag doorkruisen. Als wij dat doen, moet ik daar als voorzitter van de Kamer tegen opkomen, want dat zou betekenen dat wij geen ordelijke

gang van zaken meer hebben van welke behandeling van welk wetsvoorstel dan ook. Ik geloof dat wij het daarover eens zijn.

De heer **Bakker** (D66): Voorzitter! Nu dit gezegd is over de Ziektewet als onderdeel van het najaarsoverleg en nu de heer Rosenmöller erkend heeft dat er wat dat betreft andere procedures openstaan, lijkt er mij voor het overige niet zoveel haast geboden met het bespreken van het verslag van het najaarsoverleg. Die brief is te bespreken, maar dat kan wat mij betreft net zo goed eerst in de commissie gebeuren.

De **voorzitter**: Men is niet verplicht aan een debat deel te nemen. Dat geldt overigens wel vaker. Als iemand vraagt om een verslag te bespreken, dan geven wij daarvoor de ruimte. Er is gevraagd het punt deze week aan de agenda toe te voegen. Ik stel de Kamer voor, het in de meest letterlijke zin van het woord aan de agenda voor deze week toe te voegen. Dan kunnen wij morgen bezien hoe het met de spreektijden en de tijdstippen gaat. Daarbij is heel helder dat, wat wij tijdens het debat over het verslag ook bepraten, de procedures rond de behandeling van een wetsvoorstel dat in behandeling is genomen, niet kunnen worden doorkruist.

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks): Ik kan mij goed in dat voorstel vinden.

Aldus wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Bijleveld-Schouten.

Mevrouw **Bijleveld-Schouten** (CDA): Voorzitter! De CDA-fractie is nogal verbaasd over een brief van de minister van Justitie. Die brief gaat over de intrekking van het wetsvoorstel Arbeidstuchtrecht. In het debat dat wij hebben gevoerd over het arbeidstuchtrecht, bleek op geen enkele manier dat de minister van Justitie het wetsvoorstel zou willen intrekken. Uit deze brief blijkt ook niet waarom de minister het wetsvoorstel wil intrekken. Wij vernemen daarom graag nader van haar waarom zij dat wil doen. Het moge helder zijn dat mijn fractie tegen dit wetsvoorstel was. Maar het kan toch niet alleen de dreigende nederlaag zijn die de minister ertoe

Voorzitter

leidt om inhoudelijk niet verder te gaan met dit wetsvoorstel. Wij vernemen dus graag in een brief de inhoudelijke argumentatie, te meer daar de collega's van D66 toch zo nadrukkelijk van AAR het wetsvoorstel waren.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van orde.

De **voorzitter**: De vragen van het lid Verhagen, aan de minister van Buitenlandse Zaken, zullen morgenmiddag gesteld worden, omdat de minister pas morgen, in de loop van de ochtend, in Nederland terug zal zijn. Mij lijkt het het beste om dit morgenmiddag te doen en, met instemming van de Kamer, dit deel van het vragenuur dan te doen plaatsvinden voorafgaande aan de behandeling van het wetsvoorstel in verband waarmee de minister hier toch moet zijn. Naar mij blijkt, kan de Kamer hiermee instemmen.

Vragen van het lid De Hoop Scheffer aan de minister van Defensie, over **de brief van 20 oktober inzake recente ontwikkelingen rondom de Nederlandse militaire bijdrage in voormalig Joegoslavië**.

De heer **De Hoop Scheffer** (CDA): Voorzitter! Als er AAN onderwerp is waar regering en Kamer zelfs de schijn van automatisme zouden moeten vermijden, dan is dat het onderwerp: uitzending van Nederlandse militairen op vredesoperaties. Het behoort tot de zwaarste beslissingen. Wij hebben dat in de afgelopen maanden allen aan den lijve ondervonden, regering en Kamer. Het gaat om de mensen die wij daarheen sturen en voor wie wij verantwoordelijkheid nemen, en het gaat om de achterban van die mensen. En daar ligt mijn bezwaar tegen de brief die wij gistermorgen hebben gekregen ± vrijdagavond is hij verstuurd; ik had een exemplaar ± omdat daarin, naar de mening van

de CDA-fractie, wel sprake is van automatisme. Wat gebeurt daar?

Daar wordt ± zonder dat wij weten op welke titel mensen zouden kunnen worden uitgestuurd; zonder dat wij weten of er sprake is van een VN-mandaat; zonder dat wij weten welke commandostructuur aan die uitzending ten grondslag zal liggen, en zonder dat wij van een aantal voor de Kamer essentiële gegevens op de hoogte zijn ± gezegd: dinsdag aanstaande, 24 oktober ± dus heden ± biedt de regering troepen aan aan Saceur, de hoogste commandant van de NAVO. En dan staat erbij ± dat is ook het antwoord dat ik zal krijgen; dat weet ik ±: uiteraard onder voorbehoud van instemming van de Kamer.

Voorzitter! Dat antwoord is onvoldoende en vandaar mijn vraag. Als de regering vrijdagavond een besluit neemt en heden reeds troepen aanbiedt, in de enorme onzekerheid die ik zojuist heb geschetst, dan is de Kamer niet meer in dezelfde positie waarin zij geweest zou zijn, indien dat aanbod niet zou zijn gedaan. Daar vind ik de regering dus te snel, los van de vraag hoe de CDA-fractie uiteindelijk zal beslissen. Ik vraag de minister van Defensie concreet of hij bereid is, de troepen niet aan de oppercommandant van de NAVO aan te bieden zonder dat de Kamer over deze zeer gecompliceerde missie uitgebreid heeft kunnen debatteren.

Ik herhaal, voorzitter, dat ik deze vraag stel op grond van het feit dat ik dacht, dat wij lessen hadden en hebben geleerd en hebben te leren uit datgene wat in de afgelopen maanden is gebeurd.

Minister **Voorhoeve**: Mijnheer de voorzitter! Ik vrees dat de geachte afgevaardigde de heer De Hoop Scheffer de brief van de regering niet goed heeft gelezen. In die brief is vier maal sprake van "gereedstelling" en "beschikbaarstelling". In die brief is vier maal sprake van nader overleg dat met de Kamer moet worden gevoerd. Er is dus geen sprake van uitzending. De normale praktijk in ons staatsrecht is dat de regering een besluit neemt en dat de Kamer daarover, zo zij dit wenst, met de regering debatteert. De regering luistert dan zeer aandachtig naar de meningen die de Kamer over een mogelijke uitzending

heeft en stelt vast of er voor die uitzending een draagvlak is.

Wat is hier aan de hand? De NAVO maakt plannen voor de hoopvolle eventualiteit dat er de komende maand of de komende zes weken een vredesakkoord zou worden gesloten. Als er een vredesakkoord is, moet de NAVO gereed staan met een grote internationale vredesmacht om de naleving van dat vredesakkoord te kunnen verzekeren. Daarvoor is in ons bondgenootschap een proces op gang gebracht van gesprekken met de lidstaten: welke staten kunnen welke eenheden bijdragen? Voor die planning is het noodzakelijk dat de organisatie waar het hier om gaat, de NAVO, weet van welke lidstaten mogelijk welke eenheden beschikbaar zijn. Men moet dus indicaties van lidstaten hebben over wat men zou kunnen bijdragen en bovendien moeten de lidstaten in de gelegenheid worden gesteld om die eenheden daarvoor gereed te stellen. Na een besluit tot uitzending duurt het soms, bij bepaalde eenheden en afhankelijk van wat wordt gevraagd, enige tijd voordat de eenheden ook gereed zijn voor vertrek. Dat laatste is hier het geval. De regering heeft dus bepaalde eenheden geoormerkt voor deelneming aan een implementatiemacht ± de IFOR, de implementation force ± en dat alles gaat pas draaien op het moment dat er een vredesakkoord is, waar ook in het meest hoopvolle scenario nog vele weken overheen gaan. Er is dus tijd voor uitgebreid overleg met de Kamer voor uitzending. De regering wil overigens niet het besluit van vrijdag weer terugdraaien, zoals de heer De Hoop Scheffer vraagt. Ook andere landen hebben aangegeven welke eenheden ter beschikking van de NAVO kunnen worden gesteld voor het geval men een dergelijke implementatiemacht moet vaststellen.

De heer **De Hoop Scheffer** (CDA): Voorzitter! Ik dank de minister voor zijn beantwoording. Ik ben, wat ik al vreesde, niet overtuigd. Natuurlijk moet er planning plaatsvinden, maar mijn stelling is, dat deze Kamer daarmee niet in dezelfde positie verkeert als zij was geweest als het kabinet na een snel volgend overleg of debat met de Kamer Saceur troep A, B, C, D of E had aangeboden, wat